प्रश्न पत्र संख्या / Que. Paper No. : I/23-24/Sanskrit/

जांचकर्ता द्वारा भरा जाएगा / To be filled in by Evaluator

अंकों का विवरण / Details of Marks			
विषय / Subject	**पूर्णांक** / Max. Marks	**प्राप्तांक** / Marks obtained	**जांचकर्ता के हस्ताक्षर** Sign. of Evaluator
संस्कृत / Sanskrit	100		

खण्ड क

(अपठितावबोधनम् - 20 अङ्काः)

प्र.1. **अधोलिखितम् अपठितगद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत —**

सुन्दरराजः राजदेवस्य गृहे उद्योगी आसीत्। सः राजदेवे विशेषविश्वासं प्रदर्शयति स्म। राजदेवः सीतारामनामकम् अन्यं कमपि युवकम् उद्योगे नियोजितवान्। तम् उक्तवान् च - "सीताराम ! सुन्दरराजः दशवर्षाणि यावत् मम गृहे उद्योगित्वेन सहायकः आसीत् तथापि सः मयि विश्वासं न स्थापितवान्। अत एव सः अत्र उद्योगं परित्यक्तवान्। उद्योगिनः स्वामिनि विश्वासं कुर्युः सदा" इति धारणा। एकदा सीतारामः सुन्दरराजं मिलित्वा अवदत् यत् "भवान् राजदेवगृहे दश वर्षाणि यावत् कार्यं कृतवान् खलु ? अतः तत्र कथं व्यवहरणीयम् इति विषये मां किञ्चित् सुस्पष्टं वदतु" इति। "राजदेवः सज्जनः। तद्विषये मया वक्तव्यं किमपि नास्ति। भवान् तत्र किमपि क्लेशं न अनुभविष्यति" इति उक्तवान् । सुन्दरराजः तच्छ्रुत्वा सीतारामः प्रसन्नतया तत्र विश्वस्तः सन् कार्यं कर्तुं प्रारभत । उक्तञ्च "विश्वासः फलदायकः महत्सु" इति।

1. **एकपदेन उत्तरत -** 1 × 5 = 5

अ. सुन्दरराजः कस्य गृहे उद्योगी आसीत् ?

आ. राजदेवः अन्यं कम् उद्योगे नियोजितवान् ?

इ. सुन्दरराजः कति वर्षाणि राजदेवस्य गृहे उद्योगित्वेन सहायकः आसीत् ?

ई. एकदा सीतारामः कं मिलितवान् ?

Question_Paper_23-24

ऋ. सुन्दरराजः कस्मिन् विशेषविश्वासं प्रदर्शयति स्म ?

---

2. **पूर्णवाक्येन उत्तरत -** $2 \times 5 = 10$

क. सीतारामः सुन्दरराजं मिलित्वा किं कथितवान् ?

ख. राजदेवः कीदृशः जनः आसीत् ?

ग. कः कस्योपरि विश्वासं न स्थापितवान्?

घ. राजदेवः सुन्दरराजविषये सीतारामं किम् उक्तवान् ?

ङ. गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत ।

Question_Paper_23-24

3. **व्याकरणाश्रित प्रश्नाः -** $1 \times 5 = 5$

क. 'आसीत्' इत्यस्याः क्रियायाः कर्तृपदं किम् ?

ख. 'राजदेवः सज्जनः' अनयोः पदयोः विशेषणं किम् ?

ग. 'कृष्टम्' इत्यस्य पदस्य कः पर्यायः अत्र आगतः ?

घ. अनुच्छेदे 'दुर्जनः' पदस्य कः विपर्ययः आगतः ?

ङ. 'मिलित्वा' इति पदे कः प्रत्ययः ?

खण्ड ख

(रचनात्मककार्यम् - 15 अङ्काः)

प्र.2. वेदानां महत्त्वम् इति विषयमवलम्ब्य दशवाक्यपरिमितं निबन्धं लिखत। $1 \times 5 = 5$

Question_Paper_23-24

प्र.3. भवान् सुरेशः । भवान् अथर्ववेदस्य टीका क्रेतुम् इच्छति । अतः चौखम्बा प्रकाशनं प्रति पत्रं लिखतु यत् मम गृहे एतत् पुस्तकं प्रेषय । $1 \times 5 = 5$

प्र.4. हिन्दी/आङ्ग्ल भाषायां लिखितानां वाक्यानां संस्कृतभाषायाम् अनुवादः क्रियताम् - $1 \times 5 = 5$

क. हम सब केले खा रहे हैं । / We are all eating the bananas.

ख. भारतवर्ष में छः ऋतुएँ होती है । / There are six seasons in India.

ग. मोर नदी के किनारे नाचता है । / Peacock dance on the river of bank.

घ. छात्र कक्षा में भोजन नहीं करेंगे । / Students will not eat in class.

Question_Paper_23-24

ङ. क्या मैं पढ़ूँ ? / May I read ?

खण्ड - ग

(अनुप्रयुक्त व्याकरणम् - 25 अङ्काः)

प्र.5. अधोलिखितपदानां विग्रहवाक्यपूर्वकं समासं निर्दिशत — $1 \times 5 = 5$

	पदम्	विग्रहः	समासनाम
क.	राजदर्शनम्	....	....
ख.	वत्सराजः	....	....
ग.	प्रतिदिनम्	....	....
घ.	निर्मक्षिकम्	....	....
ङ.	कुशलवौ	....	....

प्र.6. अधोलिखितपदानां लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत — $1 \times 5 = 5$

		लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
क.	मातुः	....	....	....
ख.	चन्द्रमसौ	....	....	....
ग.	बालिकायाम्	....	....	....
घ.	अस्माभिः	....	....	....
ङ.	पितरि	....	....	....

Question_Paper_23-24

प्र.7. अधोलिखितपदानां प्रकृतिप्रत्ययौ विभजत — $1 \times 5 = 5$

	प्रकृतिः	प्रत्ययः
क. दत्वा	....	....
ख. पठितम्	....	....
ग. भक्षणीया	....	....
घ. दातुम्	....	....
ङ. नेनीयते	....	....

प्र.8. अधोलिखितानां शब्दानां सन्धिनिर्देशपूर्वकं सन्धिविच्छेदं कुरुत — $1 \times 5 = 5$

	सन्धिविच्छेदः
क. शिवास्ते	....
ख. तदैव	....
ग. तृतीयेऽहनि	....
घ. कश्चिद्	....
ङ. कुलस्याधयः	....

Question_Paper_23-24

प्र.9. रेखाङ्कितपदान्याधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत — $1 \times 5 = 5$

क. नाटकेषु रम्यं <u>शाकुन्तलम्</u> ।

ख. मनसि प्रज्ञानां सर्वं <u>ज्ञानं</u> सुलभम् ।

ग. मनः जाग्रतं दूरङ्गममुदैति ।

घ. मनसः ऋते न किञ्चन कर्म क्रियते ।

ङ. यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम ।

खण्डः - घ

(पठितावबोधनम् - 40 अङ्काः)

प्र.10. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं 20 शब्दैः उत्तरत — $2 \times 10 = 20$

1. चन्द्रापीडस्य आचार्यस्य नाम किम् ?

---

2. धाराराज्ये किं नाम राजा प्रजाः पर्यपालयत् ?

---

3. श्रीमद्भगवद्गीतायाः द्वितीयोऽध्याये कति श्लोकाः सन्ति ?

---

4. बाणभट्टस्य रचनायाः नाम लिखत ?

Question_Paper_23-24

5. नाटकेषु रम्यं किम् ?

----

6. अग्रे कः समवर्तत ?

----

7. सुस्वादुजलं कदा अपेयं भवति ?

----

8. अनभ्यासे विद्या कीदृशी ?

----

9. णिच् प्रत्ययः कस्मिन्नर्थे भवति ?

----

10. भारतीयदर्शनस्य कति भेदाः सन्ति ?

Question_Paper_23-24

प्र.11. अधोलिखितानां पदानां उत्तरं 50 शब्दैः उत्तरत — $3 \times 5 = 15$

1. शिवसङ्कल्पस्य कः ऋषि, का देवता किं छन्दश्च ?

---

2. अर्थो हि कन्या .... इवान्तरात्मा । पद्यं पूरयित्वा भावं विशदयत ।

---

3. मन्दाक्रान्तावृत्तस्य सोदाहरणं लक्षणं लिखत ।

---

4. यज्जाग्रतो .... शिवसङ्कल्पमस्तु । मन्त्रं पूरयित्वा व्याख्यायताम् ।

Question_Paper_23-24

5. वीरवरस्य परिवारः पुनः कथं सञ्जीवितः ?

प्र.12. दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः — $1 \times 5 = 5$

अभिज्ञानशाकुन्तलस्य चतुर्थाङ्कस्य कथासारांशं सरलसंस्कृतभाषया स्वकीयैः वाक्यैः विशदयत ।

अथवा

वेदान्तदर्शनस्य मोक्षविषयं संस्कृतभाषया लिखत ।

Question_Paper_23-24